

locorum consuetudinem antehac observatam exactionem ipsam ducillorum in manus infrascripti exactoris fideliter solvat, ita ut a maiori coctura alias *waru* plures grossi solvantur, et a minori pauciores iuxta vasorum numerum et quantitatem et exactoris ordinationem, quam, ubi opus et quoties expediens erit, nostra auctoritate faciet et constituet. Notariosque et custodes tam in civitatibus et oppidis quam etiam in villis iuxta arbitrium suum exactor etiam ipse deputabit et iuramento corporali ad fidelitatem illos astringet. Ternarii vero more vetusto circa quemlibet grossum solvendi pro civitatibus et oppidorum reparatione conserventur. Tabernatores vero singuli cerevisiam coquentes vel coctam a dominis tam spiritualibus quam saecularibus ad propinandum recipientes a quolibet vase mensurae civilis teneantur per unum grossum in manus exactoris persolvere. Item a medio vase vini alias *polkuffek* florenus unus cum triginta quadrantibus solvendus. Item a *dreylink* sive Seremiensi vase vini duo floreni cum sexaginta quadrantibus solvendi. Item a quolibet barili malmatici vel vini Italici unus *orth*^e cum septem ternariis solvatur. A barili vero simplicis vini duo grossi solvantur et duo ternarii, a medonis vase communi duo grossi cum duobus ternariis, a cerevisia advectitia sive externa ut Swidnicensi, Glogoviensi, Theschnensi, Bernoviensi et alia quacunque, a quolibet eius vase duo grossi solvantur. Et quicumque non soluta prius exactione praefata cerevisiam, vinum, medonem, malmaticum et alium quemcunque potum ex praedictis vendere et propinare in fraudem reipublicae praesumpserit, totum illud, in quo fraudem commisit seu committere voluit, irremissibiliter amittet et ad poenam regalem solvendam, quoties id fecerit, obligabitur. Capitaneusque loci in tales omnes et singulos fraudem huiusmodi committentes animadversionem debitam, veritate rei cognita, non habendo respectum ad quempiam, irremissibiliter exequatur. Ad quam quidem exactionem colligendam diligenterque et fideliter exigendam in ipsa terra N.^f et districtibus eius generosum N. constituimus. Vobis omnibus et singulis, quorum interest, mandantes, quatinus praefato exactori sive ab eo substituto de ipsa exactione ducillorum respondeatis et responderi^g faciatis. Vos vero locorum capitanei eos, qui rebelles vel negligentes erunt et quos ipse exactor deferet, per pignorationes solitas ad solutionem huiusmodi exactionis compellatis, sub poenis nostris contra negligentes capitaneos in novis et antiquis statutis descriptis. Et pro gratia nostra aliter non facturi. Datum in conventionem^h generali Piotrcouiensi feria quinta in octava sanctorum Trium Regum, anno Domini ⁱmillesimo quingentesimo tricesimo primoⁱ [12 I 1531], regni ^jvero nostri anno^j XXIV. Ad mandatum ^kRegiae Maiestatis proprium^k.

Exactores in Minori Polonia:^l in terra et palatinatu Cracoviensi Ioannes Pyenyaszek, iudex Cracoviensis. In terra et palatinatu Sandomiriensi Ioannes Strzambosch, iudex castri Radomiensis. In terra et palatinatu Lublinensi Paulus Szczekocki. In palatinatu Russiae Nicolaus Dersnyak, iudex Premisliensis. In palatinatu Belsensi et terra Chelmensi Felix Zamosczki, iudex Chelmensis. In palatinatu Podoliae Andreas Czirmyenski.

III. LITTERAE UNIVERSALES PRO ARESTANDO SALE EXTERNO ALIAS ULTRAMARINO IN DUCATU MASOVIAE^a

Sigismundus etc. Universis et singulis dignitariis et officialibus tam terrestribus quam civilibus ceterisque subditis nostris, incolis vero civitatum et oppidorum ac villarum nostrarum et subditorum nostrorum in ducatu Masoviae terrisque nostris illi subiectis, Czirnensi, Dobrzinensi, Vischegradensi, Cziechanoviensi, Zacroczimensi, Nurensi, ac etiam in terra nostra Plocensi

^e hort MK1. ^f W MK1 tu i poniżej pozostawiono puste miejsce. ^g respondere MK1. ^h conventu MK2. ^{i-j} 1531 MK2.

^{j-k} Brak w MK2. ^{k-k} proprium regiae Maiestatis MK2. ^l Zestawienie to znajduje się w MK2, k. 319 v. (s. 640). Opublikowane zostało w AT, t. XIII, s. 27, wespół z listem królewskim do poborców (AT, t. XIII, s. 26).

^a Tytuł wzięty został z MK2, t. 45, s. 596. Podobny tytuł (Litterae universales regiae de arrestando [...]) znajduje się w MRPS, cz. IV, vol. 2, nr 15951, s. 396. W Iura Masoviae Terrestria, t. III, nr 307, s. 60, akt ten publikowany jest bez tego tytułu.

consistentium, notum facimus per praesentes, quia quemadmodum nos superiori tempore generosum Sigismundum Laschewski, vexilliferum terrae Plocensis, litteris nostris in arestatorem salis externi alias ultramarini ac Ruthenici istis terris nostris Masoviae constitueramus, commodis nostris zupparumque nostrarum Cracoviensium indemnitati necessario providentes, ita etiam nunc cupientes providere, ne per hunc ipsum salem externum prohibitum ipsis zuppis nostris Cracoviensibus quoquomodo detrimentum afferatur, eidem Sigismundo negotium arestandi salis externi praedicti nunc iterum denuo committendum esse duximus et committimus per praesentes, dantes sibi hoc ipsum sal externum per nos prohibitum apud incolas cuiuscunque status et conditionis terrarum istarum per se vel servitores suos inquirendi et inventum arestandi arestatumque recipiendi, et eos, apud quos repertum fuerit, ad locorum capitaneos citandi ac in poena statuti desuper editi condemnandi et iuris rigore puniendi poenasque omnes luitas fisco nostro regio applicandas, a transgressoribus prohibitionis nostrae de non invehendo istuc sale externo praedicto factae, exigendi, extorquendi et percipiendi plenam et omnimodam facultatem. Quocirca vobis locorum capitaneis in ducatu nostro Masoviae terrisque praedictis mandamus, quatenus, posteaquam per ipsum Sigismundum Laschewski, arestatorem nostrum, vel ipsius familiam, praesentium vigore fueritis requisiti, sibi ipsique familiae suae ad praemissa omnia exequenda poenasque exigendas consilium et auxilium vestrum praebeatis et quoscunque ipse Sigismundus Laschewski detulerit vobis, mandatum nostrum de non habendo usu salis praedicti prohibiti per nos factum transgressos esse, eos seposita omni mora poena statuti desuper editi afficiatis, sub obtentu gratiae nostrae et poenis contra negligentes officiales statutis, secus facere non ausuri. Harum quibus sigillum nostrum est impressum testimonio litterarum. Datum Piotrkoviae in conventu generali die festi Sanctorum Trium Regum, anno Domini millesimo quingentesimo trigesimo primo [6 I 1531], regni nostri anno XXIV. Relatio reverendi in Christo patris domini Petri Tomiczki, episcopi Cracoviensis et Regni Poloniae vicecancellarii.

IV. EDICTUM REGIUM, UT MONETA NOVA CRACOVIAE, TORUNII ET DUCIS PRUSSIAE EXCUSA SIT IN USU^a

^bSigismundus, Dei gratia rex Poloniae, magnus dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviaeque etc. Dominus et heres^b. Universis et singulis regni nostri et dominiorum nostrorum cuiuscunque status et conditionis fuerint, subditis nostris sincere et fidelibus dilectis gratiam nostram regiam. Sincere et fideles nobis dilecti. Quia quam^c annis superioribus in dominiis nostris Prussiae existentes tam illustris domini Alberti, marchionis Brandenburgensis, ducis in Prussia etc., nepotis nostri charissimi^d, quam omnium consiliariorum nostrorum accedente consilio ad extirpandum, adulterinas et externas monetas, quibus tam praefata dominia quam Regnum nostrum Poloniae repleta fuerant (confirmantes nos decretis et statutis conventus generalis Peterkouiae^e de anno M.D.XXVIII¹ omnium regni nostri ordinum consensu approbatis)^f, de nova in Prussia instituenda moneta matura^g consultassemus et conclusissemus, et ut deinceps subditorum nostrorum negotia, negotiationes et commercia tanto faciliora forent, eandem monetam in pondere et grano monetae Regni nostri Poloniae equivalentem tam in officina nostra regia Thorunensi sub signis nostris, quam in Monte Regio illustrissimi domini ducis in Prussia etc. civitate sub signis eiusdem domini ducis cudendam constituissemus, ut quum unum sit et generale dominium, per regna et dominia nostra, una et generalis etiam foret ubique usualis moneta, prout de his omnibus per consiliarios nostros terrarum Prussiae, simul cum eiusdem illustrissimi domini

^a Tekst poniższy oparty został na druku urzędowym, przechowywanym w B. Czart., rkps nr 1601, p. 249. Uwzględnione zostały różnice w odczycie dokonany przez wydawców AT, t. XIII, nr 109, s. 104-105. Tytuł zaczerpnięto z AT.^{b-b} W AT: Sigismundus, rex Poloniae etc. ^c cum AT. ^d carissimi AT.

^e Piotrkoviae AT. ^f Wydawcy AT nawias pominęli. ^g mature AT.

¹ Por. wyżej, nr XXXVI, sejm walny piotrkowski 1527/1528 r.